

Новини

**ВИСОКО ОТЛИЧИЕ
ЗА ПРОФ. ИВАН ГУЦОВ**

Българската химическа наука получи още едно ново убедително международно признание. Проф. дн Иван Гуцов, дописен член на БАН, бе удостоен с престижната Хумболтова награда за 2001 г. Наградата му е присъдена за създадения от него нов метод за синтезиране на кварц и диаманти чрез използване на реакционната способност на стъкловидните материали.

Проф. Гуцов едва ли се нуждае от подробно представяне. В своята дългогодишна и много ползотворна изследователска дейност той прилага към процесите на фазообразуване и кристализация в стъклообразуващи системи съвременната теория на зародишообразуване и кристален растеж. Дава експериментално доказателство на някои основни изводи на тази теория за случая на преохладени стопилки. Получените резултати са съществен принос към изясняване на процесите на формиране на редица нови, технически важни материали (стъклокерамики, фоточувствителни стъкла, аморфни слоеве), към синтеза на монокристали (кварц, диамант), биологичната кристализация и към процесите на фазообразуване в природата (космическа минералогия, магмена кристализация). Проф. Гуцов е развил термодинамичен модел на стъклата като системи със замразен безпорядък и с повишена потенциална енергия и реакционна способност. Формулирана е т. нар. феноменологична теория на застъкляването. Тя позволява да се предскажат свойствата на аморфните материали в зависимост от условията на тяхното получаване.

Чрез своите теоретични разглеждания и умело поставени експерименти Ив. Гуцов се нарежда сред водещите в международен мащаб учени, изучаващи аморфните, стъклообразуващи структури и материали и тяхното приложение.

Продължил семейната традиция (син е на прекрасния човек и преподавател проф. Стоян Гуцов), носителят на високото отличие г-н Иван Гуцов се е утвърдил и като увлекателен лектор. Чел е лекционни курсове не само в редица наши университети, но и в най-престижни университети в САЩ, Германия и Бразилия. С любов и увлечение работи с ентузиазирани млади учени и с готовност споделя своя богат опит и знания. Надарен с богата ерудиция и превъзходно чувство за хумор, той е винаги желан приятел и събеседник. Присъдената му награда открива възможност да се опита чрез по-продължителен престой в университета „Фридрих Шилер“ в Йена, Германия да получи нови практически полезни резултати.

От сърце му желаем успех в това нелеко начинание.

Д. Клисурски

ВИСША АТЕСТАЦИОННА КОМИСИЯ

През периода 01.11.2001–30.04.2002 г. Научната комисия по химическите науки при ВАК присъди следните научни звания и научни степени:

А. Научни звания:
I. Професор

1. Александър Стефанов Ленчев, Технология на неорганичните вещества (02.10.01) – СУ „Св. Кл. Охридски“;
2. Мариана Иванова Митева, Аналитична химия (01.05.04) – СУ „Св. Кл. Охридски“.

II. Ст.н.с. I ст.

1. Валентин Стефанов Димитров, Органична химия (01.05.03) – ИОХЦФ, БАН;
2. Димитър Спасов Стойчев, Електрохимия (химични източници на ток), (01.05.14) – ИФХ, БАН;
3. Елисавета Христова Иванова, Аналитична химия (01.05.04) – ИОНХ, БАН;
4. Иван Недков Иванов, Технология на неорганичните вещества (02.10.01) – ИЕ, БАН.

III. Доцент

1. Владимир Божинов Божинов, Технология на финия органичен и биохимичен синтез (02.10.05) – ХТМУ, София;
2. Георги Пенев Василев, Химия на твърдото тяло (01.05.18) – СУ „Св. Кл. Охридски“;
3. Иван Петров Иванов, Химия (01.05.00) – Медицински университет, София;
4. Иво Владимиров Вълчев, Технология, механизация и автоматизация на целулозната и хартиената промишленост (02.13.03) – ХТМУ, София;
5. Петьо Божидаров Манджуров, Аналитична химия (01.05.04) – ЮЗУ, Благоевград;
6. Росица Йорданова Паунова, Металургия на черните метали (02.09.06) – ХТМУ, София;
7. Румен Цветанов Цеков, Физикохимия (01.05.05) – СУ „Св. Кл. Охридски“;
8. Тодор Василев Паличев, Технология на природните и синтетични горива (02.10.23) – Университет „А. Златаров“, Бургас.

VI. Ст.н.с. II ст.

1. Галинка Петрова Щерева, Неорганична химия (01.05.02) – ИО, БАН.
2. Димитър Димитров Радев, Неорганична химия (01.05.02) – ИОНХ, БАН;
3. Милка Николова Тодорова, Биоорганична химия, химия на природните и физиологично активни вещества (01.05.10) – ИОХЦФ, БАН;
4. Тамара Христова Петкова, Физикохимия (01.05.05) – ЦЛЕХИТ, БАН;

Б. Научни степени:

I. Доктор на науките

1. Георги Стефанов Георгиев, тема: „Модели и контролиране на радикаловата полимеризация“;
2. Иван Василев Томов, тема: „Рентгено-дифракционно характеризирани на поликристални филми“;
3. Камен Любенов Стефанов, тема: „Липиден състав на растения, безгръбначни и бактерии – анализ и въздействие на околната среда“;
4. Михаил Георгиев Евстатиев, тема: „Връзка между структура и свойства на линейни термопластични поликондензати, техни смеси и композити“;
5. Петко Стоянов Петков, тема: „Закономерности в отнасянията към горивосмазочни материали на добавки, получени от нефтени фракции“.

II. Образователна и научна степен „Доктор“

1. Асен Деянов Хаджийски, тема: „Техника за захващане на микроскопични частици в течни филми: разработка и приложения“;
2. Богдан Стоянов Бонев, тема: „Технологични възможности за предотвратяване на колматацията на мембрани за обратна осмоза, използвани в процесите на деминерализация на природни води“;
3. Валентина Цанкова Ангелова, тема: „Разработване на математичен модел на постоянна такава прехвърлена плазмена дъга – ‘тръба’ и нагряване на дисперсен материал в нейния обем“;
4. Васил Борисов Делчев, тема: „Електронна структура и вибрационни спектри на 1, 3-пропандиал и 2, 4-пентандион и тавтомерните им енолни форми“;
5. Георги Богомилов Грънчаров, тема: „Химическо разграждане на полиуретани с естери на фосфоновата и фосфорната киселини“;
6. Георги Петров Гочев, тема: „Методи за числена обработка на спектри в електронния магнитен резонанс (EPR, ENDOR) на примера на комплекси на преходни метали“;
7. Денка Георгиева Христова, тема: „Морфология на полиолефини, третиран с химически газообразувател в процеса на преработка“;
8. Димитър Йорданов Митев, тема: „Кинетика на разграждане на липозоми на фазовата граница вода/въздух в пенни филми“;
9. Дичо Стоянов Стратиев, тема: „Разпределение на продуктите от каталитичен крекинг тип флуид в зависимост от параметрите на процеса“;
10. Иван Господинов Чомаков, тема: „Изследвания върху получаването на прозрачни керамични материали на база итриев оксид“;
11. Иво Георгиев Лалов, тема: „Методи за ефективно получаване на метан със свободни и имобилизирани метаногени“;
12. Ирена Петкова Костова, тема: „Синтез и охарактеризиране на метални комплексни съединения на кумаринови производни“;
13. Марин Иванов Айранов, тема: „Разработване, контрол и приложение на някои радиофармацевтични препарати за диагностика $C^{99m}Tc$ “;
14. Мария Иванова Дойчева-Мондешка, тема: „Фото-

омрежване на високомолекулен полиетиленоксид и неговите смеси в твърдо състояние“;

15. Мила Йорданова Горова, тема: „Синтез на някои литиево-кобалтови и литиево-манганови оксиди от метал-органични прекурсори“;
16. Милена Надкова Колева, тема: „Изследване влиянието на полимерни добавки като модификатори на ненаситени полиестерни смоли“;
17. Михаил Здравков Аврамов, тема: „Роля на линейното напрежение и електростатичните взаимодействия при процесите на фазообразуване“;
18. Надка Григорова Бакалова, тема: „Ксиланази от някои мезофилни (*Aspergillus* spp.) и термофилни (*Thermomyces lanuginosus*) гъби – изолиране, пречистване и характеризирани“;
19. Оля Стоилова Стоилова, тема: „Полимерни системи с биологична активност на основата на хитозан и някои синтетични водоразтворими полимери“;
20. Пенчо Петров Тулешков, тема: „Синтез и модификация на *p*-изопропенил каликсарени“;
21. Петър Нинов Велев, тема: „Дървесно-полимерни композити на основа на модифицирана ненаситена полиестерна смола“;
22. Светлана Милчева Момчилова, тема: „Приложение на хроматографията със сребърни йони при анализа на изомерни мастни киселини“;
23. Стефан Георгиев Панев, тема: „Получаване на хирални съединения с ментанов скелет и приложение им в асиметричния синтез“;
24. Татяна Иванова Нецева, тема: „Отчитане влиянието на полярността на средата в QSAR анализа на серии биологично-активни вещества. 3D QSAR анализ“;
25. Христо Цачев Цачев, тема: „Технологични и биофармацевтични подходи при създаване на назални лекарствени форми“.
26. Юлияна Милкова Иванова-Тумбева, тема: „Определяне на редкоземни и токсични елементи в растения и почви с ED-XRF, ICP-MS и ICP-AES“.

Редколегията честити на тези колеги научните звания и научните степени и им желае бъдещи успехи в тяхното трудово поприще.

Г. Високов

ОБЩО СЪБРАНИЕ НА СЪЮЗА НА ХИМИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ

На 7.06.2002 г. в Дома на техниката в София се проведе Общото събрание на Съюза на химиците в България. В него участваха избрани делегати от специализираните в различните области на химическата наука и промишленост дружества на Съюза.

Председателят на УС на СХБ проф. дн Ив. Шопов прочете отчетния доклад за дейността на СХБ през периода 1999–2001 г. В него той отбеляза, че независимо от трудните икономически условия в страната и ограничените финансови възможности през отчетния период е извършена значителна по обем дейност. На високо научно ниво са организирани и проведени общо 10 международни научни срещи (конференции, симпозиуми, семинари и

пр.), 6 национални научни срещи и 9 дискусии. Съюзът организира конкурсите за наградите за образованието по химия. Представени са мнения и предложения по важни за страната ни проблеми. Успешно и на високо ниво се издава съюзното списание „Химия и индустрия“. Мащабна и ползотворна е и международната дейност на Съюза. Укрепнаха и се развиха организациите – членове на Съюза, нараснаха и техните самостоятелни инициативи. Натрупаният опит през последните години дава възможност да се извършва една още по-обемна и резултатна дейност.

Активната дейност на Съюза през последните три години потвърждава заслужения му авторитет в химическата колегия и се надяваме, че бъдещата дейност за благото на българските химици и родината ще бъде още по-плодотворна.

Председателят на Контролния съвет проф. дн Слави Иванов отбелязва, че дейността на Съюза през отчетния период е строго в съответствие с Устава, а отчетните документи показват, че извършените финансови разходи са целесъобразни.

Секретарят на Управителния съвет инж. Найден Найденов представи проекта на бюджета на СХБ за 2003 г.

В дискусиата участниците в събранието потвърдиха положителната дейност, извършена през отчетния период, и дадоха препоръки за бъдещата работа. Изказаха се и направиха предложения: Г. Близнаков, Сл. Иванов, Г. Високов, Н. Колев, Л. Петров, Д. Клисурски, Й. Пеловски, Б. Самунева, М. Йотова и М. Натов. Бяха обсъдени въпроси, свързани с:

- Разширяване и задълбочаване връзките на Съюза с индустрията;
- Защита на творческите и професионалните интереси на химиците;
- Защитни мерки за българската индустрия;
- Повишаване квалификацията на специалистите;
- Издаване на съюзното списание „Химия и индустрия“ – подобряване на съдържанието, увеличаване на тиража и периодичността на издаването, и намаляване цената на абонамента за българската версия;
- Участие в разработването на международни проекти;
- Формиране на стратегия за развитие на химическата промишленост в България;
- Съдържание на учебниците и учебната документация за обучението по химия в средните училища;
- Съвместната дейност с Българската камара на химическата промишленост и Българската стопанска камара;
- Популяризиране на дейността и съдействие за развитие на малките и средните предприятия;
- Издаване на каталог и други справочно-информационни материали за химическите фирми и производства в България.

Събранието единодушно прие отчета за дейността, доклада на Контролния съвет, бюджета на Съюза за 2002 г.

С пълно мнозинство, без „против“ и „въздържал се“ Общото събрание избра:

- За председател на УС на СХБ
Проф. дн Иван Димитров Шопов
- За членове на УС на СХБ:
 1. Проф. дн Георги Петров Високов

2. Проф. дн Евгения Христова Джагарова
3. Ст.н.с. д-р Иван Петров Хавезов
4. Проф. дн Лъчезар Ангелов Петров
5. Инж. Маргарита Георгиева Йотова
6. Инж. Найден Христов Найденов
7. Проф. дн Николай Николаев Колев
8. Проф. дн Николай Николов Тютюлков
9. Доц. д-р Стефан Георгиев Манев
10. Проф. дн Христо Ганев Крачанов

• За членове на Контролната комисия:

1. Н.с. Маргарита Иванова Бонева
2. Доц. д-р Никола Димитров Раев
3. Доц. д-р Николета Ангелова Касабова

На първото си заседание Управителният съвет избра:

• Заместник-председатели: проф. дн Георги Петров Високов, ст.н.с. д-р Иван Петров Хавезов, проф. дн Лъчезар Ангелов Петров, и проф. дн Николай Николаев Колев;

• Секретар на УС на СХБ: инж. Найден Христов Найденов

• Главен редактор на сп. „Химия и индустрия“: проф. дн Лъчезар Ангелов Петров.

*Н. Найденов
Редактор*

Юбилей

ДЕЯТЕЛИ НА ПОЛИМЕРНАТА НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ

На 26.03.2002 г. в Химикотехнологичния и металургичен университет в София се проведе честване на:

100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. ПЕТКО НИКОЛИНСКИ

Роден е на 14.03.1902 г. в с. Добри дял, Великотърновско, в семейство на учители. След завършване на гимназия учителства, учи във Висшето техническо училище в Мюнхен и през 1927 г. завършва индустриална химия.

В началото на 30-те години е технически ръководител във фабриката „Каучук“ в с. Световрачане, Софийско, където внедрява в промишлени условия производството на хлоропенов каучук. Участва активно и в дейността на Съюза на българските химици.

От 1946 г. започва неговата преподавателска дейност като професор във Висшето техническо училище във Варна. От 1948 г. е професор във факултета по индустриална химия в Държавната политехника в София, където преподава органична химична технология. През 1953 г. е основател и до 1972 г. е ръководител на катедра „Технология на органичния синтез и високомолекулните съединения“. След това е преподавател във Висшия химико-технологичен университет в Бургас.

За неговите научно-технически постижения е удостоен с високото звание „Заслужил деятел на науката“.

75 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. ИВАН МЛАДЕНОВ

Роден е на 14.07.1927 г. в с. Митровци, област Монтана. Завършил е индустриална химия в Държавната политехника в София през 1951 г., където започва да работи като асистент. През 1956 г. защитава кандидатска дисертация, а през 1962 г. е хабилитиран като доцент.

От 1963 г. е първия ректор на новооткрития Химикотехнологичен институт в Бургас, който – благодарение на неговата активна дейност – се утвърждава като съвременно висше учебно заведение в България. През 1968 г. е избран за професор.

От 1972 г. е директор на Центъра за научно-изследователска и развойна дейност по химическа промишленост в София, а от 1973 г. заместник-министър на тежката промишленост. През 1975 г. след успешна защита придобива научната степен „Доктор на техническите науки“. В продължение на дълги години е ръководител на катедрата „Технология на каучука“ във Висшия химикотехнологичен институт в София. През 1972 г. му е присъдено званието „Заслужил деятел на науката“.

Основно направление в научната дейност на проф. Младенов е модификация на полимерите и по-конкретно нитриране на еластомери. Има над 600 публикации и повече от 200 авторски свидетелства. Бил е научен ръководител на 45 аспиранти.

През 70-те години е член на редакционната колегия на сп. „Химия и индустрия“.

ПРОФ. ВЛАДИМИР КАБАИВАНОВ НА 85 ГОДИНИ

Роден е на 27.05.1917 г. в с. Самоводене, Великотърновско. Завършил е гимназия във Велико Търново, а през 1941 г. – специалността „Химия“ в Софийския университет. От 1.10.1945 г. е избран за асистент в отдела по индустриална химия в Държавната политехника в София. През 1946–1947 г. специализира в Ленинградския технологичен институт. От 1948 г. чете първия лекционен курс по високомолекулярни съединения.

От 1953 г. е доцент, а от 1960 г. професор и в продължение на 18 г. е ръководител на катедрата „Технология на пластмасите“. Той е основател и 20 години директор на Научния център по специални полимери. Под негово ръководство са защитили кандидатски дисертации над 30 аспиранти.

През 1974 г. проф. Кабаиванов е избран за член-кореспондент на Българската академия на науките, а през 1979 г. му е присъдено званието „Заслужил деятел на науката“. През 1982 г. заедно с проф. Петър Новаков и доц. Христо Константинов е получил държавна награда за лепилото „Каноконлит“.

ПРОФ. МИЛЧО НАТОВ НА 70 ГОДИНИ

Роден е на 26.03.1932 г. в гр. Пазарджик. През 1955 г. завършва Висшия химикотехнологичен институт в София, през 1964 г. защитава кандидатска, а през 1969 г. – докторска дисертация. От 1973 г. е професор.

През 1969–1975 г. е зам.-ректор, а в периода 1975–1981 г. – ректор на ВХТИ. През 1981–1982 г. е заместник-председател на Съвета за висше образование. От 1980 г. в продължение на 20 г. е ръководител на катедрата „Технология на пластмасите“.

Проф. Натов е учен с международно признание. Неговите научни публикации са цитирани от наши и чуждестранни учени. Вписан е в Златната книга на изобретателите. През 1980 г. му е присъдено почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Руския химико-технологичен университет. Член е на Международната инженерна академия и на Европейското дружество за преработване на полимери ESAFORM.

Проф. Натов е основен автор на промишлено внедреното в България и Германия производство на изкуствено дърво „Дърволит“. Под негово ръководство са защитили дисертации над 50 аспиранти. В продължение на 10 години е председател на борда на директорите на предприятието „Асенова крепост“.

От 1992 до 1999 г. е член на Управителния съвет на Съюза на химиците в България, а между 1993 и 1997 г. е главен редактор на съюзното списание „Химия и индустрия“.

*Н. Найденов
Редактор*

ПРОФ. НИКОЛА КОЛАРОВ НА 90 ГОДИНИ

Проф. Никола Коларов е роден на 4.05. 1912 г. в София. Завършил е гимназия в Пловдив и специалността химия в Софийския университет.

От 1936 до 1946 г. е асистент по неорганична химия във Физико-математическия факултет на Софийския университет, където работи под ръководството на проф. Димитър Баларев. През 1946 г. е избран за професор в отдела по индустриална химия в Държавната политехника в София, където е ръководител на катедрата по неорганична химия до пенсионирането си през 1975 г. Чел е лекции на студенти от Софийския университет, Държавната политехника, Висшия химикотехнологичен институт, Медицинската академия и др.

Автор е на около 150 научни публикации и 5 учебници и учебни помагала, които многократно са преиздавани. Научната му дейност е главно по проблемите на чистите вещества.

Деветдесетгодишнината на проф. Коларов е приятен повод стотиците негови възпитаници да го поздравят и да му пожелаят здраве и дълголетие.

*Н. Найденов
Редактор*

**ДОЦ. ЛЮДМИЛА ГЕНКОВА
НА 70 ГОДИНИ
(50 ГОДИНИ ТВОРЧЕСКА
ДЕЙНОСТ)**

Людмила Ленкова Генкова е родена на 18.10.1931 г. в София, където се учи, работи и живее до днес. През 1953 г. завършва специалност „Химия“ в Природо-математическия факултет на Софийския университет и още

бидейки студентка работи две години като демонстратор в катедра „Аналитична химия“. През 1974 г. защитава докторска дисертация върху ученическия полумикроексперимент в Академията за педагогически науки–Москва, а през 1982 г. се хабилитира като доцент. Специализирала е в Лабораторията по химия на АПН–Москва и в Карлова университет – Прага.

Людмила Генкова работи като учителка по химия в продължение на 10 години. През 1963 г. преминава в Централния институт за усъвършенстване на учителите и работи до 1992 г. като преподавател по методика на обучението по химия, а през различни периоди и като ръководител на катедра и заместник-директор. От 1961 г. е хоноруван асистент, а по-късно и преподавател по методика на обучението по химия в Химическия факултет на Софийския университет, като от 1992 г. е гост-преподавател и в Пловдивския университет. Разнообразната педагогическа дейност на доц. Людмила Генкова не се ограничаваша само с аудиторията. Тя е търсен и желан лектор по актуални методически проблеми на регионални семинар-практикуми, школи, научнопрактически конференции и други методически сборки из цялата страна. Нейният богат педагогически опит и висок професионализъм ѝ позволяват да се ориентира правилно в сложни проблеми и ситуации, да взема бързо организационно-методически решения и да ги реализира цялостно в практиката.

Доц. Людмила Генкова е не само утвърден преподавател, но и изявен изследовател в областта на методиката на обучението по химия, като проявява подчертан стремеж към иновации и непрекъснато актуализира проблематиката, върху която работи. Независимо от безспорния си авторитет и признание в тази област, тя смело, но уверено и компетентно прави изследвания и в други области на педагогическата теория и практика, свързани с изучаване професионалния статус и компетенции на учителите по химия, на възможностите за повишаване на здравно-екологичната култура и т.н. В двете основни направления на изследване – методическо и педевтологическо, доц. Л. Генкова работи самостоятелно или съвместно с изявени учители, методици и преподаватели от ЦИУУ, като ръководи системни изследвания на научни колективи по линия на НИС към Софийския университет.

Високата творческа активност на доц. Л. Генкова се проявява и в организационно-методическата ѝ дей-

ност с учителите по химия, които подтиква към изграждане и обобщаване на добър педагогически опит, към специализация, професионално развитие и творчески изяви. Тя е ръководител и рецензент на десетки дипломни работи на студенти и специализанти, както и съставител, редактор или рецензент на редица сборници. Самите учители широко използват методическите концепции и разработки на доц. Людмила Генкова върху приложение на алгоритмичния, интегралния, историческия, краеведчески и други подходи за усъвършенстване на класната и извънкласната дейност. Нейните научни интереси са твърде широки и обхващат и други актуални методически проблеми, а именно: усъвършенстване на методиката за решаване на изчислителни и експериментално-логически задачи, техниката на лабораторната работа с приложение на малки количества вещества, съдържателните и процесуални възможности за моделиране, индивидуализация и диференциация на учебния процес, за неговата актуализация в различни насоки, за повишаване на ефективността му и т.н.

Людмила Генкова е автор и съавтор на около 200 публикации, насочени към подобряване на обучението по химия и професионалното развитие на учителите. Безспорните ѝ постижения в тези две направления са намерили широко приложение и заслужено признание в педагогическата теория и практика, а някои от тях и висока международна оценка. В настолни книги на учителя са се превърнали някои от методическите ѝ ръководства и особено учебникът по методика на обучението по химия, претърпял вече четири издания.

Като дългогодишен член на редколегията на методическото списание „Биология и химия“ Л. Генкова е подпомагала издирването, обобщаването и популяризирането на добрия педагогически опит в продължение на 25 години. Тя е участвала като организатор и докладчик в редица национални и международни конференции, симпозиуми и семинари на ЮНЕСКО, провеждани у нас и в Германия, Русия, Полша, Чехия, Словакия, Гърция и др. Като член на управителния съвет на Съюза на химиците в България доц. Л. Генкова взема активно участие в дейността му конкретно в областта на образованието. Член е и на ръководството на Националното дружество на учителите по химия.

За цялостната си многостранна творческа дейност и съществени приноси в развитието на химическото образование Л. Генкова е награждавана два пъти с орден „Св. Кирил и Методий“ втора и първа степен, както и с почетния знак „Св. Кл. Охридски“ на Софийския университет по случай неговата стогодишнина. Най-голямата ѝ награда обаче е обичта, уважението и признателността на нейните многобройни ученици и студенти, курсисти и специализанти, за професионалното израстване на които работи всеотдайно вече половин век .

С. Бенева

ДВАМАТА ДОАЙЕНИ НА РЕДАКЦИЯТА

Имах удоволствието да работя в редакцията на списание „Химия и индустрия“ в продължение на повече от 10 години. Цялата редакция работеше с голям ентузиазъм. Списанието се посрещаше с голям интерес от повече от 1000 абонати и несравнимо повече читатели. Мнозина автори направиха първите си стъпки на страниците на „Химия и индустрия“ и по-късно се утвърдиха като водещи учени, преподаватели и технолози.

Не мога да не отбележа ентузиазма на главния редактор проф. Михаил Герасимов и прецизността на главния редактор проф. Светла Райчева. Голям бе приносът за доброто списване на списанието и на зам. главните редактори Вилхелм Иванов, Тодор Луканов, Елка Димитрова и на колежките от редакцията Евгения Тошева и Мария Лазарова.

Мисля, че специално трябва да бъдат отбелязани заслугите на двамата доайени на редакционната колегия и дългогодишни автори – инж. Найден Найденов и проф. дн Димитър Клисурски. Осемдесетгодишнината на списанието е приятен повод те да бъдат представени на съвременните читатели.

ИНЖ. НАЙДЕН ХРИСТОВ НАЙДЕНОВ

Завършил с пълно отличие гимназията в Ябланица и през 1953 г. с отличие индустриална химия във Висшия химико-технологичен институт в София. През 1965 г. се дипломира по специалността „Икономика на промишлеността“ във Висшия икономически институт в София.

От 1953 до 1960 г. работи като проектант-технолог и ръководител на група.

От 1960 до 1990 г. работи в министерствата, свързани с ръководството на химическата промишленост в България. Организиран е и е участвал в разработването на предплатови технико-икономически разработки и програми за развитието и повишаването на ефективността на химическата промишленост. Подготвил е предложението и е участвал в подготовката на строителството на новия завод за калцинирана сода в Девня.

Участвал е в разработването на научноизследователски теми и като лектор е допринесъл за популяризиране възможностите на химическата наука и промишленост.

Инж. Найденов е автор и съавтор на 15 книги, 12 брошури и обзори и на над 150 статии, дописки и информации, публикувани в списание „Химия и индустрия“ и други вестници и списания.

Член е на редакционната колегия на списание „Химия и индустрия“ от 1976 г. и понастоящем е заместник-главен редактор. Председател е на софийското градско ръководство на химиците. От 1992 г. и до сега е секретар на Съюза на химиците в България

За богатата разностранна професионална и обществена дейност инж. Найденов е награден с два златни и един сребърен орден на труда и още 15 медали и отличия за научно-технически и трудови постижения.

Допълнителни сведения от доайена:

Общество: контакти с широк кръг от личности, независимо от тяхното образование, възгледи и обществено положение.

Хоби: да чете всичко, което му попадне, и да се отнася с резерви към написаното.

Любимо питие: няма предпочитания, но никога не пие сам.

Слабости: в ограничен размер притежава всички човешки слабости, но все повече се въздържа от тяхната проява.

ПРОФ. ДН ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ КЛИСУРСКИ

Първоначално учи в гимназията в Тетевен. След изключването му завършва с отличие VI мъжка гимназия и ВХТИ в София. Работи 3 години в Химическия комбинат в Димитровград и една година в Института по физикохимия на БАН. Постъпва в Института по обща и неорганична химия на БАН още при основаването му. В продължение на 20 години е бил негов заместник-директор. Автор е на повече от 260 научни труда, отпечатани предимно в чуждестранни и международни списания. Присъдени са му повече от 30 български, европейски и американски патента и авторски свидетелства. Част от тях са внедрени в промишлеността със значителен икономически ефект. Ръководил е 20 докторанти. Чел е лекционни курсове в Софийския университет и е почетен доктор на канадски университет. Отпечатал е голям брой статии съвместно с учени от Америка, Азия и много европейски страни.

Проф. Клисурски е един от най-широко цитираните български химици. Върху трудовете му са забелязани повече от 1200 цитата от автори от 32 страни. Публикувал е остро критични статии във вестниците „Народна култура“, „Литературен фронт“, „Отечествен фронт“ и биографични очерци във „Вечерни новини“, „АБВ“, „Наука и общество“, „Аз-Бу-Ки“ и др.

Дългогодишен член е на редакционните колегии на международните научни списания „Materials Chemistry and Physics“ и „International Journal of Mechanochemistry“.

Сътрудничи на сп. „Химия и индустрия“ от 1960 г. и е член на редакционната колегия и редакционния съвет повече от 25 години. Публикувал е в списанието повече от 70 материала.

Допълнителни сведения от доайена:

Общество: срещал се е с много световноизвестни учени, включително и с Нобелови лауреати, но се въздържа да изтъква предимствата си пред тях.

Хоби: да посещава концерти и театри (заради антрактите).

Любимо питие: уиски (ако има възможност да избира).

Слабости: забелязва такива само у другите, и все пак ...

а) рече ли да цитира авторитетни учени – започва със себе си;

б) обича да чете „упадъчна“ научна литература. За такава смята трудовете на своите съперници и опоненти.

В. Шишкова

Съюзът на химиците в България честити навършени кръгли годишнини на следните свои членове:

Владимир Стефанов Кабаиванов	(27.05.1917)
Елисавета Иванова Маринкьова	(19.05.1922)
Марин Русев Механджиев	(8.03.1927)
Георги Борисов Стоилов	(27.03.1927)
Георги Петков Евстатиев	(4.05.1927)
Надежда Георгиева Еленкова	(6.06.1927)
Милчо Ангелов Натов	(26.03.1932)
Страшил Драганов Христов	(31.03.1932)
Здравка Михайлова Малчева	(12.04.1932)
Асен Петков Недялков	(21.04.1932)
Камен Димов Велев	(9.01.1942)
Никола Димитров Раев	(19.02.1942)
Пенка Тороманова Петрова	(21.02.1942)
Новак Стоянов Неделчев	(16.04.1942)
Жана Господинова Миндова	(15.05.1942)
Йовка Петкова Бакалова	(31.05.1942)
Донка Христова Прангова	(30.06.1942)

История

АКЦИОНЕРНОТО ДРУЖЕСТВО ЗА ХИМИЧЕСКИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ В КОСТИНБРОД КЪМ 1930 г.

(По данни от сп. „Химия и индустрия“, год. 9, кн. 1, 1930 г.)

Фабриката в Костинброд е основана на 19 август 1912 г. като „Акционерно дружество за производство на туткал и химически торове“. Централата на фабриката е в София на ул. „Мария Луиза“ № 46, а производствената площадка в размер на около 100 да – в Костинброд.

Първото производство на фабриката е туткалът. Като суровина са използвани различни видове кости и кожени отпадъци. След промиването им и екстрахирането на туткала костите се натрошават и смилат и полученото костно брашно се използва като тор в селското стопанство.

В началото туткалът е получаван с незадоволително качество, но след това технологията е усъвършенствана и се получава туткал с много високо качество. Произведени са 500 t туткал годишно, от които само една част е намирала пласмент в страната, а излишъкът е изнасян в чужбина – Англия, Турция и др. Костното брашно е изнасяно главно в Италия, тъй като не е имало пласмент в страната, макар че по това време са внасяни изкуствени торове от чужбина.

Впоследствие фабриката е разширена и от 29 август 1923 г. е преименувана на „Акционерно дружество за химически произведения“. Усвоено е производството на сапуни, което е едно от най-големите и най-добре обзаведените фабрични производства в цялата страна. Произвежданият сапун за пране се е продавал с марката „Петел“. Капацитетът на сапуненото отделение е 5000 t годишно, но са произвеждали 1500 t годишно, тъй като са били ограничени възможностите за пласмента му в страната. По това време в страната е имало още 15 фабрики

за сапун като тези на Братя Каназиреви АД в Русе, „Гарти“ в Пловдив, „Черно море“ в Бургас и др. С развитието на фабричното производство на сапун в България намалява вносът му от чужбина, както следва:

	1925	1926	1927	1928	1929
kg	1 495 520	1 424 318	1 292 128	872 822	579 857
лв.	38 602 749	36 680 749	34 349 480	.	.

Усвоено е и производството на тоалетни сапуни марка „Идеал“. Отпадъчната луга от производството на сапун се преработва до глицерин – обикновен и медицински, отговарящ на изискванията на фармакопейта. Производството му е 3 до 4 пъти повече от потребностите на страната и свободните количества се изнасят в чужбина.

Усвоява се производството и на някои козметични средства като паста за зъби „Идеал“, кремове, пудри, парфюми и др.

В състава на фабриката има обзаведена химическа лаборатория за контролиране качеството на постъпващите суровини, технологията на производството и готовите продукти.

Капиталът на фабриката в процеса на нейното развитие се е увеличавал, както следва:

	14.08.1912	31.01.1914	1.05.1918	20.08.1921	1926
хил. лв.	200	300	600	2000	3000

Първоначално капиталът е бил чуждестранен, но към 1926 г. е изцяло български. Развитието на фабриката се дължи на нейния енергичен и компетентен ръководител Н. Чилов и неговите съдружници Д. Савов и Т. Пиперевски.

Производствата във фабриката са обслужвани от две парни машини с мощност 60 к.с., за които са използвани 5000 t камени въглища и от 15 електромотора с обща мощност 129 к.с.

Фабриката работи без прекъсване 300 дни и 150–200 нощи през годината със 160 работници с около 50 000 надници годишно и 18 души административен персонал.

Н. Найденов
Редактор

БЪЛГАРСКОТО АПТЕКАРСКО КООПЕРАТИВНО ДРУЖЕСТВО

(По данни от сп. „Химия и индустрия“, год. 13, кн. 1, 1934 г.)

През 1903 г. трима аптекари (Х. Карастоянов, Б. Яковов и М. Василев) и един химик (Д. Топалов) излизат с призив до всички аптекари в страната за организиране на кооперативен аптечен склад за обща доставка на медикаменти и аптекарски принадлежности. Този призив не е намерил подкрепа. През 1910 г. той се подема отново от Българското аптекарско дружество. След дълго проучване на 15.12.1913 г. на общо събрание се приема Устав за образуване на Българско аптекарско кооперативно дружество и са избрани неговите ръководни органи.

Дружеството е регистрирано с 25 членове и 106 кооперативни дяла. При свикване на новото общо събрание на 12.07.1914 г. членовете му са 52 с 225 дяла на обща стойност 113 500 лв.

През време на Първата световна война Дружеството не е отбелязало някаква особена дейност. То подновява своята дейност след войната, когато през 1919 г. тегли заем от Българската централна кооперативна банка в размер на 1 млн. лв. От правителството са получени лечебни средства от разформированите военни складове на стойност 1.5 млн. лв., изплащани с три-месечни вноски по 0.5 млн. лв. и лихва от 10%. За да може да плаща задълженията си, Дружеството, което има капитал само от 120 хил. лв., тегли заем от Банка „Кююмджийски“ на стойност 1 млн. лв. Доставя лекарства от Швейцария за 120 хил. франка, осигурява някои доставки от Германия, стабилизира се финансово и чрез записване на нови дялове увеличава капитала си до 2 млн. лв. Това му дава възможност да постигне следните свои цели:

1. Собствено производство на лечебни средства чрез използване на местните суровини и свободната работна ръка.

2. Култивиране и събиране на местни лечебни растения като: мак, рицин, синапово семе, мента и др.

3. Научно усъвършенстване и подготовка на аптечния персонал чрез откриване на курсове за аптекарски ученици и командироване на млади специалисти за специализация в чужбина.

4. Социално осигуряване на своите членове с пенсионни фондове, колективни застраховки, посмъртна каса и др.

Дружеството има собствена сграда на ул. „Ломска“ № 24 в София на стойност 7.5 млн. лв. с разположени в нея канцеларии, търговски отдел, складове, производствени и контролни лаборатории, експедиторски отдел и др. Освен това има 8 склада на консигнация в по-големите градове в страната.

Развитието на Дружеството се вижда от следните основни показатели:

Показатели	1914 г.	1934 г.
Членове, броя	25	344
Дялове, броя	106	37 161
Дялов капитал, лв.	34 750	18 580 500
Резервни фондове, лв.	1 524	2 361 535
Други фондове, лв.	957	3 023 995
Влогове, лв.	–	25 919 225
Недвижими имоти, лв.	–	7 514 773
Движими имоти, лв.	–	1 850 115
Продадени стоки, лв.	1 441 414	615 492 196
Печалба, лв.	?	14 959 766

Н. Найденов
Редактор

ГЛАВНИ РЕДАКТОРИ НА СПИСАНИЕ „ХИМИЯ И ИНДУСТРИЯ“

ИВАН ТОМОВ (1871–1958)

Основател и първи главен редактор на списанието от септември 1922 до юни 1924 г. (том 1–2)

Роден е в Пазарджик. Завършил е химия в Софийския университет през 1896 г. Бил е учител в Разград и Пловдив. През 1908 г. става преподавател по химия, от 1922 до 1928 г. е директор на Пловдивския педагогически курс, преобразуван по-късно в Педагогически институт.

Автор е на образцови учебници по химия, по които поколения средношколци са получавали първите си познания по химия.

Инициатор е за издаването на списанието „Химия и индустрия“ и е негов първи главен редактор. Прави крупно дарение на Съюза и образува фонд „Химик“, от средствата на които се изпращат на специализация в чужбина младежи, завършили химия в Софийския университет, и подпомага материално издаването на сп. „Химия и индустрия“. На собствени разноски проучва консервната индустрия в Италия и поставя началото на съвременна консервна промишленост в България с построяването на първата модерна фабрика за преработване на плодове „Витамина“ при гара Кричим.

ПРОФ. АСЕН ЗЛАТАРОВ (1885–1936)

Редактор на списанието от септември 1924 до юни 1926 г. (том 3–4)

Роден е в Хасково. През 1903–1904 г. следва химия в София, продължава в Женева, Швейцария, където завършва през 1907 г., и на следващата година става доктор на старинния университет в Гренобъл, Франция.

От 1910 г. е асистент по химия, а от 1920 г. частен и хоноруван доцент по физиологична химия в медицинския факултет. От 1922 до 1924 г. е редовен доцент и извънреден професор, от 1935 г. е редовен професор и ръководител на катедрата по органична химия. Научното му творчество е главно в областта на биохимията. Той поставя началото на тази наука в България.

Активно участва в дейността на Съюза на българските химици и е негов председател от 1929 до смъртта си през 1936 г. Всичките придобивки на Съюза през първите десетина години на неговото съществуване се дължат преди всичко на големите усилия, личните качества, авторитета и общественото влияние на проф. Асен Златаров.

ВАСИЛ ОГНЯНОВ (1882–1955)

Редактор на списанието от септември 1925 до юни 1933 г. (том 5–11) и от септември 1934 до юни 1939 г. (том 13–16)

Роден е в Кюстенджа (Добруджа). Завършил е химия в Софийския университет през 1908 г. Учителствувал е в Габрово, Дряново и Враца. Съставил е „Методика на химията“ и учебник по химия за VII клас.

От 1925 до 1945 г. е началник на химическия отдел на Централния ветеринарно-бактериологичен институт, а от 1945 до 1947 г. е директор на дирекцията за здравеопазна химия при Министерството на народното здраве. Като химик по контрола на хранителните продукти съставя кни-

га за норми и методи на изследване на мляко, риба и продукти от тях.

От 1925 до 1950 г. е една от централните фигури в живота и борбите на Съюза на българските химици и последователен защитник на неговото единство и демократични традиции. Председател е на Съюза на българските химици от 1945 до 1950 г.

ПРОФ. ДИМИТЪР ИВАНОВ (1894–1975)

Редактор на списанието от септември 1933 до юни 1934 г. (том 12)

Роден е в с. Макоцево, Софийско. Завършил е химия в Софийския университет през 1920 г., през 1922 г. завършва индустриална химия и през 1923 г. защитава докторат в Нанси (Франция).

От 1927 до 1937 г. е последователно доцент, извънреден и редовен професор и ръководител на катедра по органична химия в Софийския университет. През 1939–1940 г. е декан на Физико-математическия факултет. От 1949 г. е член-кореспондент, а от 1961 г. – академик на БАН.

Научната дейност на проф. Иванов е предимно в областта на органомгнезиевите съединения, известни в науката като „реактиви на Иванов“. Като преподавател проф. Иванов въвежда в света на органичната химия поколения български химици.

Проф. Иванов е активен член на Софийското химическо дружество и Съюза на българските химици, като химик и инженер-химик защитава правата на химиците и техните възможности да бъдат технически ръководители в промишлеността.

ПРОФ. ИВАН ТРИФОНОВ (1897–1976)

Редактор на списанието от септември 1939 до юни 1940 г. (том 17)

Роден е в София. През 1916 г. е завършил с отличен успех полукласическия отдел на I софийска мъжка гимназия, а през 1922 г. – химия в Софийския университет. След завършването си е асистент по аналитична химия. От 1925 г. е редовен доцент, от 1930 г. – извънреден, а от 1935 г. – редовен професор и ръководител на катедрата по неорганична химична технология. През учебната 1929–1930 г. е декан на физико-математическия факултет.

Автор е на първия български учебник по неорганична химична технология и на ръководство за изследване на каменни въглища, кокс, цимент и глина. Публикувал е голям брой научни и научнопопулярни статии по различни въпроси на химията и химическата технология. Като редактор и активен сътрудник на сп. „Химия и индустрия“ пропагандира необходимостта от създаването на железодобивна индустрия в България.

ГЛАВНИ РЕДАКТОРИ НА СП. „ХИМИЯ И ИНДУСТРИЯ“

№	Главен редактор	Година	Том
1	Иван Томов	1922–1924	1–2
2	Асен Златаров	1924–1926	3–4
3	Васил Огнянов	1926–1933	5–11
4	Димитър Иванов	1933–1934	12
5	Васил Огнянов	1934–1938	13–16

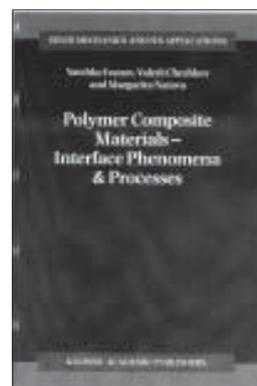
6	Иван Трифонов	1938–1939	17
7	Йордан Чолаков	1939–1943	18–21
8	Мирослав Парушев	1944–1946	22–23
9	Йордан Чолаков	1946–1947	24
10	Мирослав Парушев	1947–1949	25–26
11	Йордан Чолаков	1949–1950	27
12	Георги Монеv	1956–1958	28–30
13	Христо Нонински	1959–1976	31–48
14	Михаил Герасимов	1977–1982	49–54
15	Светла Райчева	1983–1988	55–60
16	Димитър Еленков	1990–1993	61–64
17	Милчо Натov	1994–1997	65–68
19	Лъчезар Петров	1998–2002	69–73

*Н. Найденоv
Редактор*

Нови книги

ИНТЕРЕСНА МОНОГРАФИЯ

В средата на миналата 2001 г. на книжния пазар в чужбина се появи монографията „Polymer Composite Materials – Interface Phenomena and Processes“, издадена от авторитетното международно издателство Kluwer Academic Publishers (Dordrecht–Boston–London, 2001. 167 p.), на българските учени чл.-кор. проф. Ячко Иванов, ст. н. с. д.х.н. Валери Чешков и н. с. д-р инж. Маргарита Натова.

Монографията излиза като том 90 от известната серия „Solid Mechanics and Its Applications“. Определяйки предмета и целите на серията, нейният редактор, известният канадски професор Г. М. Л. Гладуел, отбелязва: „Фундаменталните въпроси на механиката са: Защо? Как? и Колко? Поради това целта на тази серия е да даде ясни отговори, написани от авторитетни изследователи, на тези въпроси за субектите на механиката.“ Серията покрива широк спектър от области, в това число и композитни материали, мембрани, почви, скали, експериментална механика, биомеханика и т. н.

Рецензираната монография е резултат на дългогодишните изследвания на авторите върху композитните материали на полимерна основа и върху ролята на междуфазовите явления и взаимодействия. Тя е оформена в 5 глави с предговор и заключение. Изложението започва с изясняване на целите и обхвата на монографията. Водещо начало за авторите е разбирането, че желаните структура и свойства на композитните материали могат да се осигурят като се мине през няколко етапа: а) избор и охарактеризиране на компонентите на полимерния композит; б) изучаване на процесите, които имат място при комбинирането на избраните компоненти; в) изучаване процеса на формиране на структурата и анализ на получените свойства. Изследването трябва задължително да бъде съпроводено с охарактеризиране на композита и разкриване на връзките между резултатите, получени на различните етапи. Посоченият подход е в основата на

рецензираната монография. Другата основополагаща идея е, че за по-голяма част от композитите междуфазовите явления, имащи място в системата „пълнител – мономер (олигомер или полимер)“, трябва да се разглеждат като киселинно-основни взаимодействия.

Следвайки систематичния подход и посочените основополагащи идеи, авторите последователно и пълно изясняват киселинно-основните свойства на компонентите на полимерните композитни материали (глава I). В тази глава специално внимание е отделено на природата, силата и концентрацията на киселинните и основните центрове на пълнителите, след което детайлно са описани киселинно-основните свойства на най-често употребяваните пълнители, мономерни, олигомери и полимери.

Глава II, озаглавена „Адсорбционни взаимодействия от киселинно-основен тип при напълване на полимерите“, разглежда теорията на адсорбционните процеси на основата на киселинно-основните взаимодействия. Тук в 4 отделни части са разгледани теоретичните основи на адсорбцията, адсорбционните взаимодействия, киселинно-основните взаимодействия в напълнените системи и в системата полимер-пълнител, както и резултатите от изследване адсорбцията на моделни системи, които са типичен пример за този тип взаимодействия. Особен интерес представляват разглеждането и анализа на методите за определяне характера на междуфазовите взаимодействия.

Глава III, „Реологично поведение и свойства на напълнени полимерни композиции“, описва основните реологични свойства и измененията на реологичното поведение, които са резултат на междуфазовите взаимодействия, наличието, вида и количеството на пълнителите с киселинни и основни центрове. Интерес представляват анализите на изследванията на реологичното поведение и свойствата на полимерни композити, съдържащи пълнители с киселинни и/или основни центрове, както и установените степени на влияние на междуфазовите взаимодействия върху вискозитета, вискозно-еластичните характеристики и тиксотропията на тези композити. Тук убедително са демонстрирани възможностите на методите на експериментално-статистическото моделиране при изследване на влиянието на междуфазовите взаимодействия на полимерни композити с комплексни пълнители. Следва да отбележим приведените интересни и твърде информативни диаграми от типа „киселинно-основни повърхностни свойства на пълнителите – вискозитет“ на композитите на база ненаситена полиестерна смола.

Глава IV, „Формиране на полимерни композити в присъствие на твърди киселини и основи“, разглежда основните параметри и особеностите на процесите на формиране на полимерни композитни материали от разтвори и стопилки на мономерни, олигомери и полимери в присъствие на пълнители – твърди киселини и основи. Анализирани са каталитичното действие на киселинните и основните центрове на повърхността на пълнителите върху процесите на полимеризация и поликондензация. Подобавашо място е отделено и на съотношението хетерогенен киселинно-основен катализ – хомогенен катализ при образуване на полимерите. Към достоинства на тази глава може да се отнесат и очертаните възможности за управление на процесите на получаване на полимерни композити чрез използване на пълнители от киселинен и основен тип.

На базата на собствени изследвания в глава V, „Свойства на полимерни композитни материали с киселинни и основни пълнители“, са демонстрирани свойствата на получените полимерни композити. На основата на сравнението на свойствата на напълнените с неактивни пълнители композити са показани убедително предимствата и перспективите за развитие и усъвършенстване на полимерните композитни материали чрез използване на активни пълнители – твърди киселини и основи. Кратко са третираны и пътищата за киселинно-основна модифициране на пълнителите с цел подобряване свойствата на полимерните композитни материали.

В заключението е подчертана сложността на връзката между природата, силата и концентрацията на киселинно-основните центрове и тяхната активност при напълването на полимерите. Тук се резюмира постигнатият прогрес в изучаването на междуфазовите взаимодействия и явления, но се подчертават и нерешените проблеми и перспективите за приложението на подхода на киселинно-основните взаимодействия при изследването и създаването на композитни материали на полимерна основа. Посочени са и няколко важни въпроси, на които трябва да се отговори, за да бъде гарантиран бъдещият прогрес:

– Коя е причината за установената вариация в публикуваните данни за пластичния вискозитет на композити, характеризирани с киселинно-основни взаимодействия?

– При какви точно условия се проявяват междуфазните взаимодействия и процеси?

– Как могат да се обяснят някои наблюдавани аномалии в измененията на свойствата при продължителни киселинно-основни взаимодействия, които имат място в полимерните композити?

Към достоинства на монографията трябва да отнесем дискутирането и оценката на резултатите от провежданите през последните години интензивни изследвания в Източна и Западна Европа, при което са представени най-интересните експериментални резултати и са посочени нови ориентири за изследване и анализ на композитите. Тя е илюстрирана с 49 фигури и 28 таблици, представляващи главно собствени изследвания на авторите. Използвани са 393 литературни източника. По такъв начин монографията представлява едно пионерно обобщение на известното до момента в тази модерна и бързоразвиваща се област на полимерните композити. Обединението на усилията на един известен реолог с тези на специалисти в областта на формирането на структурата е позволило да се проследи влиянието на киселинно-основните явления и взаимодействия във всички стадии на създаване на полимерните композити.

Монографията е предназначена за изследователите, които желаят да бъдат в крак с прогреса в бързоразвиващите се области на изследване и проектиране на полимерни композити. Тя може с успех да се ползва от инженери в практиката, а така също при обучението на докторанти и студенти.

За интереса към рецензираната монография говори фактът, че само след 5 месеца от появяването на книжния пазар, издателство Kluwer Academic Publishers направи допечатка на допълнителен тираж с меки корици.

С. Василева

**МЕК МЕХАНОХИМИЧЕН СИНТЕЗ.
ОСНОВА ЗА НОВИ ХИМИЧЕСКИ ТЕХНОЛОГИИ
(Soft Mechanochemical Synthesis. A basis for New
Chemical Technologies. E. Avvakumov, M. Senna,
N. Kosova. Kluwer Academic Publishers, Amsterdam,
2001, pp. 210)**

Според едно определение на П. А. Ребиндер „целта на механохимията се свежда до използване или предотвратяване на онези химически реакции, които се предизвикват или ускоряват чрез механично активиране“. Този вид активиране открива някои уникални възможности, като например повишаване на реакционната способност на твърдите тела, изменение на тяхната структура, ускоряване на твърдофазни реакции.

Механохимията позволява пряк синтез на широка гама нови материали и ефективна преработка на минерални суровини. Избягват се технологични операции с големи количества разтвори, отделянето на токсични газове и на отпадни води.

Личното ми мнение е, че в продължение на десетилетия, а и понастоящем, водеща роля в тази важна област има руската научна школа. Впечатляващи са постиженията и на испански, японски, словашки и други учени.

През 1979 г. с голям интерес бе посрещната монографията на проф. Е. Г. Аввакумов „Механическите методи активации химических процессов“, претърпяла второ издание през 1986 г. Не по-малък бе интересът и към монографията на акад. В. В. Болдырев „Экспериментальные методы в механохимии твердых неорганических веществ“ (1983 г.).

Най-новата монография в областта на механохимията (2001 г.) е озаглавена „Мек механохимичен синтез“. Автори са международно известните специалисти в това ново научно направление проф. Е. Г. Аввакумов и проф. Н. Косова от Института по химия на твърдото тяло и механохимия на Руската академия на науките (г. Новосибирск) и проф. Мамору Сenna от Университета в Йокохама (Япония).

За мекия механохимичен синтез, т.е. при меки нежни условия, е характерен един нов подход, основан на реакции на твърди киселини, основи, кристалохидрати, основи и кисели соли. В монографията са обобщени преди всичко голяма част от резултатите на авторите, но и голям брой други публикации. Книгата включва следните девет раздела: Въведение към меката химия; Химични връзки, структура и получаване на хидратирани оксиди; Някои теоретични възгледи върху механохимичните реакции; Апарати за механохимичните реакции; Механично активиране на хидратирани оксиди; Механохимичен синтез на двойни оксиди; Механохимичен синтез на многокомпонентни оксидни съединения; Някои особености и възможни механизми на механохимични реакции на хидратирани оксиди; Промислено приложение на мекия механохимичен синтез. Всички основни раздели на книгата са разработени аналитично, задълбочено и компетентно. Разгледани са част от най-важните нови експериментални резултати и най-характерните примери за механохимичен синтез на разнообразни нови материали. Дадени са и много полезни сведения за съвременните апарати за осъществяване на механохимични реакции и

схеми на техните конструкции. Дори и беглият прочит на книгата поражда идеи за нови синтети и нови технологии.

Мога с доста голяма увереност да предположа, че поради безспорната актуалност на разглежданите проблеми и все по-големия интерес към нови екологично чисти технологии монографията в скоро време ще се появи като едно ново още по-пълно издание. Това би позволило да се включат още много нови резултати и литературни източници и да се разгледат и постиженията в механохимичния синтез и на други групи нови материали, като например материали с екстремни свойства (висока твърдост, високи температури на топене и др.). Много голям интерес представляват и широка гама материали, получени чрез механохимично сплавяне.

Без всякакво съмнение, и в този си вид монографията е изключително ценна и навременна книга за всички, които работят в тази интересна и модерна научна област.

Д. Г. Клисурски

**ЕДИН НАСТОЛЕН УЧЕБНИК
(Елена Киркова „Обща химия“ .Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София 2001 г.)**

Проф. Димитър Иванов – авторът на широко известния между химиците учебник „Органична химия“, е обичал да се шегува с думите: „Учебник се пише много лесно. Вземаш десет хубави учебника и написваш един лош.“

Очевидно, проф. дн Елена Киркова не се е възползвала от тази рецепта. Тя е успяла да издири повече от петдесет учебника. Използвала ги е творчески и резултатът е един сполучлив, с богато съдържание учебник.

Книгата включва девет основни раздела (Основни химически закони, Строеж на атома, Химична връзка, Химични реакции, Дисперсни системи, Разтвори, Основи на електрохимичните взаимодействия, Физични методи за изследване на неорганични вещества).

Както отбелязва авторката, учебникът е първа част от курса „Обща и неорганична химия“, който се чете на първи курс студенти химици. Обхваща всички въпроси от програмата на курса и може да бъде полезен през целия период на обучение.

Най-силно съм впечатлен от ясното, подробно и задълбочено изложение на материала в глави II и III на учебника („Строеж на атома“ и „Химична връзка“). На тези основни въпроси в курса по обща и неорганична химия, а и в цялото химическо образование, е посветена почти цялата първа половина от учебника. Успешно са разработени и останалите глави. Но както може да се очаква, те са значително по-малки по обем и материалът е по-лесен за усвояване. Поради това смятам, че като цяло разделите на учебника са добре балансирани.

Някои допълнения биха били от полза. Например, авторката е отделила място на практическото приложение на адсорбцията, а е споменала само с няколко думи практическата важност на катализата. Намирам, че това е пропуск, тъй като 90% от продукцията на съвременната химическа промишленост са на основата на каталитични

процеси. Не е подчертан достатъчно и избирателният характер на каталитичните процеси.

Езикът на изложението като цяло е разбираем, като изключим някои не съвсем сполучливи изрази.

Не мога да не изтъкна най-малко три големи достойнства на третото основно преработено издание на учебника:

а) в помощ на студента са посочени не само 55 учебника и голям брой учебни помагала, но и богат набор от литературни източници към всяка глава от книгата;

б) новото издание освен с основната преработка на текста се отличава от предишните с две много съществени новости:

- в края на всяка глава от книгата са включени и задачи (общо около 150), предложени и проверени от д-р Емил Радков. Това позволява студентът сам да провери дали е усвоил с разбиране преподавания материал;

- в учебника е включена и една нова глава. Тя запознава студентите с основни, в това число и с някои съвсем нови, експериментални методи за изследване на неорганични съединения и нови материали.

Без всякакво съмнение в новия си вид и с чудесното си оформление учебникът е много ценно помагало, до което химикът може да прибегва през цялото си следване, а и в по-сетнешната си практика.

С явен успех се е увенчал положеният колосален труд за подбор, систематизиране и достъпно излагане на огромна по обем и съдържание учебна и научна информация. Бих искал специално да отбележа и безупречната редакторска и издателска дейност на Университетското издателство.

Брависимо, Елена!

Д. Клисурски

In memoriam

ПРОФ. Д-Р ИНЖ. МИХАИЛ МИХАЙЛОВ ГЕРАСИМОВ

На 10 февруари 2002 г. на 94-годишна възраст почина нашият уважаван колега и приятел, почетния член на Съюза на химиците в България професор д-р инж. Михаил Михайлов Герасимов.

Проф. М. Герасимов е роден на 18.01.1908 г. в гр. Солун. Учил е в Бургас и Москва, където е завършва Московския нефтен институт през 1934 г. и защитава дисертация през 1938 г. След 1940 г. се завръща в България и работи в кооперативната централа „Напред“. От 1946 г. е директор на индустрията и е един от първите професори, назначени в отдела по индустриална химия в Държавната политехника. Като зам.-ректор и ректор на ВХТИ има съществен принос за развитието на висшето инженерно-химическо образование в България.

Проф. М. Герасимов е основател и дългогодишен ръководител на катедрата „Технология на горивата“, обявен лектор и отличен педагог, подготвил хиляди инженер-химици, десетки аспиранти, старши научни сътрудници, доценти и професори. Автор е на над 500 научни труда, участва с научни доклади в много форуми и се

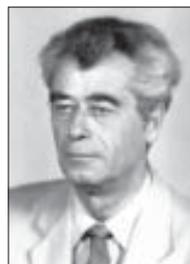
ползва с изключителна популярност у нас и в чужбина. Участва активно в решаването на научно-технически въпроси, свързани с изграждането на редица важни обекти на химическата промишленост.

В продължение на повече от 60 години участва активно и е избран на ръководни длъжности в Научно-техническите съюзи и Съюза на химиците в България като зам.-председател на НТС, член на ръководството на СХБ и дългогодишен главен редактор на съюзното списание „Химия и индустрия“.

Всички, които са работили с проф. Герасимов, оценяват аналитичния му ум и находчивост, огромните му знания, изключителният му ентузиазъм, точност, доброта и всеотдайност.

Поклон пред светлата му памет!

*Н. Найденов
Редактор*

ПРОФ. ДН ВЛАДИМИР ПЕНЧЕВ (1927–1994) ЕДИН ЮБИЛЕЙ, СВЪРЗАН С НЕФТОХИМИЯТА

През настоящата година проф. Вл. Пенчев щеше да навърши 75 години. По този повод нека да разлистим няколко страници от неговата професионална биография, която повече от 40 години е неразривно свързана с развитието на нефтохимията у нас. Първите му стъпки в науката започват през 1953 г. в Московския нефтен институт, където той защитава дисертацията си, посветена на тежките остатъци в българския нефт от Тюленовското находище, и получава солидна подготовка в руската академична школа. След защитата през 1957 г. проф. Пенчев участва активно в колектива, изготвил експертния доклад за изграждането на нефтокомбината в Бургас. От тогава до последните дни на живота си проф. Пенчев неуморно дава своя принос за развитието на нефтохимията у нас и за подготовката на кадри за нея. Много трудно е да се проследи изцяло творческият път на проф. Пенчев, но с известен риск да пропуснем нещо бихме могли да отбележим някои по-важни етапи в неговата дейност.

През 1964 г. Вл. Пенчев е избран за старши научен сътрудник в Института по органична химия (ИОХ) при БАН, където започва изследвания в една нова и бързо-развиваща се научна област, свързана с изучаването на молекулноситовите свойства на зеолитите и тяхното използване като адсорбенти и катализатори в нефтохимията. Той е основател на лаборатория „Зеолитен катализ“ (впоследствие „Нефтохимични реакции и процеси“) към Института по органична химия при БАН и на зеолитния катализ у нас. През периода 1964–1980 г., „години на ентузиазъм и увлечение“, както обичаше да се изразява той, са проведени първите и най-интересни (според нас) изследвания, свързани с изучаване и регулиране на бифункционалните свойства на зеолитни катализатори, модифицирани с преходни метали. Изследванията в тази област са обект на докторската му дисертация и на 5 кандидатски дисертации, изработени под

негово ръководство. Резултатите от тези изследвания получават заслужено признание у нас и в чужбина и са основа за разработване на два бифункционални катализатора, единият от които – катализаторът за изомеризация на *n*-парафинови въглеводороди, е успешно внедрен през 1978 г. в Германия. Под негово ръководство в „Нефтохим“ – Бургас успешно са реализирани следните разработки: „Сушене и очистване на етан-етиленовата фракция с молекулни сита“; „Оптимизиране на работата на адсорбентите в инсталацията за изомеризация на *n*-парафини“; „Сушене на водород и въздух с природен зеолит“ и „Усъвършенстване на реакторния блок на инсталация „Каталитичен крекинг“.

Всички тези успехи на лабораторията по зеолитен катализ несъмнено се дължат на компетентното ръководство на проф. Пенчев и на творческата атмосфера, която той създава около себе си. Безспорна е неговата роля и за развитието на лабораторията и за научното израстване на нейните кадри. Под негово ръководство са изработени и защитени 10 кандидатски дисертации, като 4 от неговите докторанти и след хабилитирането си продължават изследванията на зеолитния фронт.

Паралелно с интензивната си научно-изследователска дейност (над 150 публикации, 1 монография и 15 патента) проф. Пенчев посвещава много години и на преподаването (първоначално във ВХТИ – София, а след това във ВХТИ – Бургас) и обучението на кадри в областта на нефтохимията. Той има неограничени заслуги не само като учен, но и като консултант, член на научно-техническите съвети на ИНН – „Нефтохим“ – Бургас и БРВ – Плевен и председател на дружеството на нефтохимиците към Съюза на химиците в България. За своята активна научна и обществена дейност проф. Пенчев е отличен с различни ордени и медали (орден „Кирил и Методий“ I ст.; „Орден на труда“ – златен; медали „100 години БАН“ и „1300 години България“, значка за отличие на БАН и др.).

Нека днес ние – неговите ученици, сътрудници и последователи, да си спомним с признателност за него, за неговата всеотдайност към хората и науката.

Х. Минчев

**ИНТЕЛИГЕНТЕН, БЛАГОРОДЕН,
БЕЗКОРИСТЕН**
(10 години без инж. **Пирин Илиев
Воденичаров**)

Когато минавам край една пейка, близо до Народния театър, винаги ме обземат тъжни мисли. На тази пейка бе последната ми среща с незабравимия ни приятел Пирин Воденичаров.

Пирин беше по детски с чиста душевност. Чужд на всякаква корист и крайно непрактичен. Отзивчив без мярка, той се раздаваше на познати и приятели. Търсехме го заради високия му интелект, духовното му богатство, вродената деликатност и чудесното чувство за хумор.

Влюбен беше в планинарството, ските, морето. Обичаше театъра, картините, музиката, книгите. Надарени с повече усет за благородство и артистичност най-интелигентните и очарователни колежки го обожаваша и търсеха компанията му. В техните и нашите представи той продължава да живее, неподвластен на времето. Смайвал ме е неведнъж със своята професионална ерудиция и обща култура. Беше органически чужд на грубия практицизъм, егоцентризма и войнстващата простачина. Интересите му бяха разнообразни. Навлизането му в политиката му донесе много разочарования и омерзение. Липсваха му политическата злоба, партизанщината, пороците и тъмните страни и подбуди в характера на користните политици. Повтаряше с примирение думите на Алековия герой: „И едните, и другите са маскари!“. Както и да е. Приятелствата му не бяха на политическа основа.

Страстен защитник на българската природа, той се впускаше в рисковани протести, в това число и в протеста в градинката пред „Кристал“. Утвърди името си на компетентен и борбен природозащитник. Тъжно е, че толкова рано изчезна в недрата на толкова обичаната от него българска земя. В съзнанието на многобройните му приятели и колеги образът му не само не помръква, но става все по-чист и обаятелен.

Д. Клисурски

ФЕДЕРАЦИЯ НА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИТЕ СЪЮЗИ (ФНТС)

**ИСКАТЕ ЛИ ДА ОТГОВОРИТЕ
НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА НА ВРЕМЕТО?**

ПОТЪРСЕТЕ ФНТС ЗА:

- Научно-технически конференции, симпозиуми, изложби, панаири и други изяви у нас и в чужбина;
- Семинари, курсове и школи за професионална квалификация и преквалификация;
- Специалисти - консултанти за разработване на проекти, свързани с технологични иновации, приватизацията, финансовата политика и др.;
- Информационна и издателска дейност на високо професионално равнище;
- Ползване на зали за конференции и изложби, симултантна и офистехника, научно-технически видеофилми и др.

ДОВЕРЕТЕ СЕ НА ПРОФЕСИОНАЛИЗМА И КОМПЕТЕНТНОСТТА НИ!

За контакти с ФНТС: София 1000, ул. „Г. С. Раковски“ № 108; тел.: (02) 9877230; факс: (02) 9861619 и 9879360